

læsere af i dag. Oversættelsen følger sig nydeligt ind i forfatterens række af oversættelser af europæiske fortællende kilder fra samme tid, f.eks. *To normanniske krøniker* (1980), *Gotfred Malaterra: Normannernes bedrifter i Syditalien* (1981) og *Florence of Worcester's krønike* (1982). Der er ingen grund til i denne forbindelse at gå nærmere ind på skriftets betydning – dets centrale placering blandt de bevarede kilder taler for sig selv, men oversætterens indledning i forening med listen, s. 112–14, over anvendt litteratur giver en passende kort oversigt over periodens historie og krønikens placering i diskussionen om Knud den Hellige. – Efterskriften: Om Ælnoth og hans bog af Preben Meulengracht Sørensen indeholder en vurdering af Ælnoths arbejde som litterært mindesmærke og beskriver dets plads i den samtidige europæiske litteratur. Der er gode illustrationer, 5 optagelse af helgenskrinene i St. Knuds kirke, kortskitser af egnen ved Aggersborg og Odense, en grundplan af den romanske kirke i Odense og til slut en gengivelse med transskription af krønikens begyndelse, hentet fra håndskriftet i Saint-Omer. Samme billede pryder omslagets forside, mens bagsiden benyttes til en farvegengivelse af det berømte »Ørnetæppe« i Odense St. Knud. Et register letter udnyttelsen af tekst og noternes oplysninger.

Herluf Nielsen

Ottar og Wulfstan, to rejsebeskrivelser fra vikingetiden. Oversat og kommenteret af *Niels Lund*, med bidrag af *Ole Crumlin-Pedersen*, *Peter Sawyer* og *Christine E. Fell*. Forord af *Olaf Olsen*. Vikingskibshallen i Roskilde, 1983. Ill.

Two Voyagers at the Court of King Alfred. The Ventures of Ohthere and Wulfstan together with the Description of Northern Europe from the Old English Orosius, ed. by *Niels Lund*, translated by *Christine E. Fell*, with contributory Essays by *Ole Crumlin-Pedersen*, *P. H. Sawyer*, *Christine E. Fell*. Foreword by Sir *David Wilson*. York, 1984. Ill. £ 5,50.

Ottars og Wulfstans beretninger er og har været blandt de hyppigst citerede kilder til vikingetidens historie, som Niels Lund med rette fremhæver i sin indledning, men selve teksterne har været vanskeligt tilgængelige på dansk, idet de ikke har været trykt siden 1815, da Rasmus Rask udgav dem med oversættelse og »kritiske anmærkninger og nogle oplysninger«. Siden da er der sket en vældig udvikling i kendskabet til forholdene omkring 900, og det ældste, næsten samtidige håndskrift af den oldengelske Orosius er fra 1953 tilgængelig i faksimile, hvorfra der på s. 17 lånes en tekstprøve med Ottars indledningsord, der siden 17. årh. er markeret med kapiteltegn og bemærkningen *Hic incipit...*

De to beretninger indgår som et led i den supplerende beskrivelse af Nordeuropa, som indføjedes i Orosius' geografiske verdensbeskrivelse, der ikke omfattede Europa nord for Alperne. Den medtages også her, fordi den hører til i sammenhængen og bidrager til at fremhæve de konkrete og på egne erfaringer baserede oplysninger i de to mænds beretninger.

Teksterne ledsages spalte for spalte af den danske (og engelske) oversættelse, men er uden punktcommentar, fordi man i stedet har valgt at ledsage udgaven af tre mindre afhandlinger over emner, knyttet til teksten: Skibe, sejlads og ruter

ved Ole Crumlin-Pedersen, Peter Sawyer om Ottar og vikingetidens handel samt Christine E. Fell om sproget i Ottars og Wulfstans beretninger. Heri gennemgås bl.a. Ottars rute ud fra de praktiske erfaringer, man har vundet siden bjergningen af Skuldelevskibene, søsøgssejladserne med rekonstruerede vikingetidsskibe, jf. omslagsillustrationerne på begge udgaver; hertil hører en række kort s. 36–42. Sawyer vurderer Ottars bemærkninger om sine varer på europæisk baggrund, og Christine Fell behandler sproglige problemer og understreger usikkerheden i definitionen af visse ord og begreber og slutter med at betone sin uenighed med Niels Lund om navnet *Iraland* (= Irland i oversættelsen), to gange omtalt som det land Ottar har til styrbord, når han sejler fra Hålogaland til Skiringsal (Kaupang); dette bør forklares som den engelske skrifters fejlslappelse af navnet *Island* under samtalerne med Ottar. En umiddelbar geografisk betragtning vil støtte protesten og give anledning til overvejelser, men spørgsmålet og navnet er ikke behandlet i bogens afsluttende leksikon over navne og realier.

Den danske og engelske udgave dækker principielt hinanden, men litteraturlisterne er indrettet efter de to sprogområder og supplerer på visse punkter hinanden.

Herluf Nielsen

SVEN EKDAHL: Die Schlacht bei Tannenberg 1410. Quellenkritische Untersuchungen. Band I: Einführung und Quellenlage. Berliner Historische Studien Herausgegeben vom Friedrich-Meinecke-Institut der Freien Universität Berlin. Band 8. Berlin, Duncker & Humboldt, 1982, + 378 s., 64 illustrationer. 86 DM inbd. i lærred, 68 DM hæftet.

Det foreliggende værk er skrevet af den svenske i Berlin bosatte historiker Sven Ekdahl, der for nogle år siden udmærkede sig ved en indgående undersøgelse af »Bandera Prutenorum«, en bevaret, men vanskeligt tilgængelig kilde til slaget ved Grunwald/Tannenberg 1410 (jfr. Hist. Tidsskr. bd. 79, s. 232–233). Denne bog – den første i en planlagt tobinds monografi – giver en videre indføring i så vidt muligt samtlige kilder til slaget, samt – som indledning – en redegørelse for slagets betydning i fortid og nutid.

Også denne redegørelse er uhyre grundig, men efter tysk forsknings vane med langt flere bogstavenheder i noterne end i teksten, og man kan sige, at bogen opfylder alle formelle krav til en grundig, udtømmende kildekritisk undersøgelse. Dog virker det netop i et sådant værk påfaldende, at der fremholdes muligheden af at en fremtidig fællestysk stat evt. ikke vil anerkende Oder-Neisse grænsen (s. 62).

En række af kilderne er forsvundet som følge af krigshandlingerne under 2. verdenskrig. Men spørgsmålet er om de alle er ødelagt? Nogle er givetvis brændt, f.eks. alle de håndskrifter, der var samlet i Nationalbiblioteket i Warszawa, og som tyskerne brændte efter nedkæmpningen af opstanden i 1944. Om en anden kildegruppe udtrykker Ekdahl sig mere forsigtigt, det er »skadebøgerne«, der fortæller krigsskaderne i Ordenslandet 1411–1421. De hører til den del af Ordensarkivet i Königsberg, som ikke nu er i Vest-Berlin, men som er at anse for »verschollen«. Man kan nok ikke helt udelukke, at de engang i fremtiden dukker